HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

15 noiembrie 2012 *

„Cooperare judiciară în materie civilă — Regulamentul (CE) nr. 44/2001 — Articolele 32 și 33 — Recunoașterea hotărârilor judecătorești — Noțiunea «hotărâre» — Efectele unei hotărâri judecătorești asupra competenței internaționale — Clauză atributivă de competență”

În cauza C-456/11,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Landgericht Bremen (Germania) prin decizia din 25 august 2011, primită de Curte la 2 septembrie 2011, în procedura

Gothaer Allgemeine Versicherung AG,

ERGO Versicherung AG,

Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts,

Nürnberger Allgemeine Versicherungs-AG,

Krones AG

împotriva

Samskip GmbH,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul K. Lenaerts (raportor), îndeplinind funcția de președinte al Camerei a treia, domnii E. Juhász, G. Arestis, J. Malenovský și T. von Danwitz, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: domnul V. Tourrès, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 4 iulie 2012,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts, Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG, de K. Ramming, Rechtsanwalt;

* Limba de procedură: germana.

— pentru Krones AG, de A. Nerz și de M. Theisen, Rechtsanwälte, asistați de R. Geimer, profesor, și de C. Wagner, Justiziar;

— pentru Samskip GmbH, de O. Hartenstein, Rechtsanwalt;

— pentru guvernul german, de T. Henze și de F. Wannek, în calitate de agenți;

— pentru guvernul belgian, de J.-C. Halleux și de T. Materne, în calitate de agenți;

— pentru guvernul austriac, de A. Posch, în calitate de agent;

— pentru guvernul elvețian, de D. Klingele, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de W. Bogensberger și de A.-M. Rouchaud-Joët, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 6 septembrie 2012,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 32 și 33 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între, pe de o parte, patru societăți de asigurare germane, și anume Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts și Nürnberger Allgemeine Versicherungs-AG (denumite în continuare „asigurătorii”), precum și Krones AG (denumită în continuare „Krones”), o societate germană care este asigurată de aceștia din urmă, și, pe de altă parte, Samskip GmbH (denumită în continuare „Samskip”), filială germană a societății Samskip Holding BV, o întreprindere de transport și de logistică cu sediul în Țările de Jos, dar care a fost înființată în Islanda, cu privire la livrarea de către Samskip a unei instalații de fabricare a berii către un cumpărător, Cerveceria Cuauthemoc Monezum SA (denumit în continuare „destinatarul”), care este o întreprindere mexicană.

3 Litigiul menționat are ca obiect cereri de despăgubire formulate în fața instanțelor germane de către asigurători și Krones cu privire la pretinse daune produse instalației menționate în timpul transportului, deși instanțele belgiene, mai precis hof van beroep te Antwerpen (Curtea de Apel din Anvers, Belgia), respinseseră deja ca inadmisibile cereri similare formulate în fața lor, întrucât conosamentul („Bill of Lading”) întocmit la 13 august 2006, data preluării instalației de către Samskip la Anvers (Belgia), cuprindea o clauză contractuală prin care competența în caz de litigiu se atribuia instanțelor islandeze, iar dreptul islandez era desemnat ca fiind aplicabil contractului de transport.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

4 Convenția privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială, semnată la 30 octombrie 2007, care a fost aprobată în numele Comunității prin Decizia 2009/430/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2008 (JO 2009, L 147, p. 1,

denumită în continuare „Convenția de la Lugano”), prevede la articolul 23 alineatul (1), al cărui cuprins este în mare parte similar celui al articolului 17 din Convenția privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, încheiată la Lugano la 16 septembrie 1988 (JO L 319, p. 9), căreia i-a succedat:

„Dacă părțile, dintre care una sau mai multe au domiciliul pe teritoriul unui stat obligat prin prezenta convenție, au convenit ca o instanță sau instanțele dintr-un stat obligat prin prezenta convenție să aibă competență judiciară în soluționarea litigiilor care au survenit sau pot surveni în legătură cu un raport juridic determinat, competența revine acelei instanțe sau instanțelor respective. Această competență este exclusivă, cu excepția unei convenții contrare a părților. O astfel de convenție atributivă de competență se încheie:

(a) în scris sau verbal cu confirmare scrisă sau

(b) într-o formă conformă cu obiceiurile statornicite între părți sau

(c) în comerțul internațional, într-o formă conformă cu uzanța cu care părțile sunt sau ar trebui să fie la curent și care, în cadrul acestui tip de comerț, este cunoscută pe larg și respectată cu regularitate de către părțile la contractele de tipul pe care îl implică domeniul comercial respectiv.”

Dreptul Uniunii

5 Considerentele (2), (6) și (15)-(17) ale Regulamentului nr. 44/2001 sunt redactate după cum urmează:

„(2) Anumite disparități între normele interne care reglementează competența judiciară și recunoașterea hotărârilor împiedică buna funcționare a pieței interne. Adoptarea de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor de către statele membre legate prin prezentul regulament este indispensabilă.

[...]

(6) Pentru atingerea obiectivului liberei circulații a hotărârilor în materie civilă și comercială este necesar și oportun ca normele care reglementează competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor să fie reglementate de un instrument juridic comunitar cu caracter imperativ și de aplicare directă.

[...]

(15) În interesul administrării armonioase a justiției, este necesar să se reducă la minimum posibilitatea apariției procedurilor concurente și să se evite pronunțarea în două state membre a unor hotărâri ireconciliabile. Trebuie să fie prevăzut un mecanism clar și eficace de rezolvare a cazurilor de litispendență și de conexitate, precum și de înlăturare a problemelor care decurg în urma divergențelor interne referitoare la determinarea datei la care se consideră că o cauză este pendinte. În sensul prezentului regulament, este necesar ca data în cauză să fie definită în mod independent.

(16) Încrederea reciprocă în administrarea justiției la nivel comunitar justifică recunoașterea de plin drept a hotărârilor pronunțate într-un stat membru fără să fie necesară, cu excepția contestațiilor, recurgerea la o altă procedură.

(17) În virtutea aceluiași principiu al încrederii reciproce, procedura în temeiul căreia o hotărâre pronunțată într-un stat membru devine executorie în alt stat membru trebuie să fie eficientă și rapidă. În acest sens, hotărârea de încuviințare a executării unei hotărâri trebuie să fie făcută practic automat în urma unor verificări pur formale a documentelor furnizate, fără ca instanța să aibă posibilitatea de a invoca din oficiu unul dintre motivele de neexecutare prevăzute în prezentul regulament."

6 Potrivit articolului 23 alineatul (1) din regulamentul menționat, al cărui cuprins este, în esență, identic cu cel al articolului 23 alineatul (1) din Convenția de la Lugano, citat la punctul 4 din prezenta hotărâre:

„Dacă prin convenția părților, dintre care una sau mai multe au domiciliul pe teritoriul unui stat membru, competența în soluționarea litigiului ce a survenit sau poate surveni în legătură cu un raport juridic determinat revine instanței sau instanțelor dintr-un stat membru, competența revine acelei instanțe sau instanțelor respective. Această competență este exclusivă, cu excepția unei convenții contrare a părților. Convenția atributivă de competență se încheie:

(a) în scris ori verbal cu confirmare scrisă sau

(b) într-o formă conformă cu obiceiurile statornicite între părți sau

(c) în comerțul internațional, într-o formă conformă cu uzanța cu care părțile sunt sau ar trebui să fie la curent și care, în cadrul acestui tip de comerț, este cunoscută pe larg și este respectată cu regularitate de către părțile la contractele de tipul pe care îl implică domeniul comercial respectiv."

7 Articolul 32 din același regulament prevede:

„În sensul prezentului regulament, «hotărâre» înseamnă o hotărâre pronunțată de o instanță dintr-un stat membru, indiferent de denumirea acesteia, cum ar fi decizie, sentință, ordonanță sau mandat de executare, precum și stabilirea de către un grefier a cheltuielilor de judecată."

8 Articolul 33 din Regulamentul nr. 44/2001 are următorul cuprins:

„(1) O hotărâre pronunțată într-un stat membru este recunoscută în celelalte state membre fără să fie necesar să se recurgă la vreo procedură specială.

(2) În cazul unei contestații, orice parte interesată care invocă pe cale principală recunoașterea unei hotărâri poate solicita, în conformitate cu procedurile prevăzute în secțiunile 2 și 3 din prezentul capitol, ca hotărârea să fie recunoscută.

(3) Dacă recunoașterea este invocată pe cale incidentală înaintea unei instanțe a unui stat membru, aceasta din urmă este competentă în materie."

9 Potrivit articolului 34 din regulamentul menționat:

„O hotărâre nu este recunoscută:

1. dacă recunoașterea este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat;

2. dacă actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent nu a fost comunicat sau notificat pârâtului care nu s-a înfățișat în timp util și într-o manieră care să-i permită acestuia să-și pregătească apărarea, dacă pârâtul nu a introdus o acțiune împotriva hotărârii atunci când a avut posibilitatea să o facă [a se citi «dacă actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent nu a

fost comunicat sau notificat, în timp util și într-o manieră care să îi permită să își pregătească apărarea, pârâtului judecat în lipsă, cu excepția cazului în care pârâtul nu a exercitat calea de atac împotriva hotărârii, deși a avut posibilitatea să o facă»];

3. dacă aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată într-un litigiu între aceleași părți în statul membru solicitat;

4. dacă aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată anterior într-un alt stat membru sau într-un stat terț între aceleași părți într-o cauză având același obiect și aceeași cauză, cu condiția ca hotărârea pronunțată anterior să întrunească condițiile necesare pentru a fi recunoscută în statul membru solicitat."

10 Articolul 35 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede:

„(1) De asemenea, o hotărâre nu este recunoscută dacă sunt nesocotite dispozițiile din secțiunile 3, 4 și 6 din capitolul II sau într-unul din cazurile prevăzute la articolul 72.

(2) La verificarea temeiurilor de competență prevăzute în alineatul precedent, autoritatea solicitată este legată de constatările de fapt pe baza cărora instanța din statul membru de origine și-a întemeiat competența.

(3) Fără a aduce atingere dispozițiilor alineatului (1), competența instanței din statul membru de origine nu poate fi revizuită. Criteriul ordinii publice prevăzut la articolul 34 punctul 1 nu poate fi aplicat normelor în materie de competență."

11 Potrivit articolului 36 din Regulamentul nr. 44/2001:

„Hotărârea străină nu poate face în nicio situație obiectul unei revizuiri pe fond."

Litigiul principal și întrebările preliminare

12 În 2006, Krones a vândut destinatarului o instalație de fabricare a berii. Aceasta a însărcinat Samskip să organizeze și să realizeze transportul acestei instalații de la Anvers la Guadalajara (Mexic), via Altamira, un oraș situat de asemenea în Mexic.

13 Comanda, formată din containere și din cadre de transport, a fost încredințată Samskip la 13 august 2006. Aceasta din urmă a întocmit în aceeași zi conosamentul prin care se desemnează Krones drept expeditor („shipper"), destinatarul drept consignatar („consignee"), Anvers ca port de încărcare și Altamira ca port de destinație. La punctul 2 din condițiile înscrise pe versoul acestui document („Endorsements") se menționează:

„Competență jurisdicțională. Orice litigiu care se naște în legătură cu acest conosament urmează să fie tranșat în Islanda potrivit dreptului islandez."

14 Potrivit reclamantelor din litigiul principal, încărcătura a fost deteriorată în timpul transportului maritim, iar o parte din aceasta a fost deteriorată și în cursul transportului terestru efectuat de la Altamira la Guadalajara. Krones și-a cedat drepturile – până la concurența cuantumului maxim al asigurării prevăzute de dreptul maritim pentru două drepturi speciale de tragere, evaluate, în momentul cesiunii, la 235 666,46 euro – în favoarea asigurătorilor, proporțional cu participarea lor la risc. Destinatarul și-a cedat de asemenea asigurătorilor drepturile care decurg din conosament, proporțional cu participarea lor la risc.

15 Destinatarul și asigurătorii au sesizat instanțele belgiene printr-o acțiune introdusă la 30 august 2007 și au solicitat Samskip să se înfățișeze, la 16 octombrie 2007, la rechtbank van koophandel te Antwerpen (Tribunalul Comercial din Anvers). Această instanță a pronunțat o hotărâre în favoarea asigurătorilor și a destinatarului, dar hof van beroep te Antwerpen a reformat această hotărâre prin Hotărârea din 5 octombrie 2009, în care s-a declarat „lipsită de competență jurisdicțională”.

16 În cuprinsul motivării hotărârii sale, hof van beroep te Antwerpen a apreciat că destinatarul nu dispunea de niciun drept la acțiune potrivit contractului de transport. Asigurătorii ar avea, desigur, un interes de a exercita acțiunea în calitate de succesori în drepturi ai Krones, dar ar fi legați de clauza atributivă de competență cuprinsă în conosament. Potrivit punctului 2 din clauzele acestuia, instanțele islandeze ar avea competență exclusivă de judecare a litigiilor aferente contractului de transport, motiv pentru care instanțele belgiene nu ar fi competente. Această hotărâre a rămas definitivă.

17 În cursul lunii septembrie 2010, asigurătorii au formulat la Landgericht Bremen acțiuni în despăgubire împotriva Samskip, iar Krones a formulat o acțiune în despăgubire împotriva acesteia din urmă la Landgericht Landshut. Landgericht Landshut a trimis acest din urmă litigiu instanței de trimitere prin Ordonanța din 3 iunie 2011.

18 Landgericht Bremen arată că, potrivit Samskip, acțiunile sunt inadmisibile, întrucât Hotărârea din 5 octombrie 2009 pronunțată de hof van beroep te Antwerpen ar produce efecte juridice nu numai în ceea ce privește lipsa competenței instanțelor belgiene, ci și în ceea ce privește constatarea competenței instanțelor islandeze care este cuprinsă în motivarea aceleiași hotărâri. Astfel, Samskip apreciază că, potrivit articolelor 32 și 33 din Regulamentul nr. 44/2001, hotărârea menționată este obligatorie pentru instanța de trimitere.

19 Asigurătorii și Krones consideră că din Hotărârea din 5 octombrie 2009 pronunțată de hof van beroep te Antwerpen se poate deduce cel mult un efect obligatoriu în ceea ce privește constatarea potrivit căreia instanțele belgiene sunt necompetente. Această hotărâre nu are totuși alt efect, în special în ceea ce privește necompetența instanțelor statelor membre, altele decât Regatul Belgiei, ca urmare a pretinsei competențe a instanțelor islandeze.

20 Instanța de trimitere, referindu-se la doctrina germană, arată că Hotărârea din 5 octombrie 2009 pronunțată de hof van beroep te Antwerpen este o „hotărâre privind admisibilitatea” („Prozessurteil”) prin care acțiunea este respinsă ca inadmisibilă, întrucât condițiile impuse pentru pronunțarea asupra fondului nu sunt îndeplinite. Astfel de hotărâri ale unor instanțe străine nu ar fi susceptibile, în marea lor majoritate, să fie recunoscute în Germania. Instanța de trimitere solicită, așadar, să se stabilească dacă este ținută să recunoască această hotărâre și, eventual, dacă întinderea unei astfel de recunoașteri privește și motivarea ei.

21 În aceste condiții, Landgericht Bremen a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolele 32 și 33 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretate în sensul că noțiunea «hotărâre» include de asemenea, în principiu, acele hotărâri care se limitează la constatarea faptului că nu sunt îndeplinite condițiile procedurale de admisibilitate (așa-numitele «hotărâri privind admisibilitatea»)?

2) Articolele 32 și 33 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretate în sensul că noțiunea «hotărâre» include de asemenea o hotărâre definitivă prin care se constată necompetența internațională a unei instanțe ca urmare a existenței unei clauze atributive de competență?

3) Având în vedere jurisprudența Curții de Justiție cu privire la principiul extinderii efectelor (Hotărârea din 4 februarie 1988, Hoffmann, 145/86, Rec., p. 645), articolele 32 și 33 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretate în sensul că fiecare stat membru este obligat să

recunoască hotărârile instanței unui alt stat membru cu privire la efectul unei clauze atributive de competență, în cazul în care, conform dreptului național al primei instanțe sesizate, constatarea privind validitatea clauzei atributive de competență are autoritate de lucru judecat, chiar dacă această decizie face parte dintr-o hotărâre privind admisibilitatea prin care se respinge acțiunea?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima și la a doua întrebare

22 Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 32 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că vizează de asemenea o hotărâre prin care instanța unui stat membru își declină competența în temeiul unei clauze atributive de competență, chiar și în cazul în care această hotărâre ar fi calificată drept „hotărâre privind admisibilitatea" potrivit dreptului unui alt stat membru.

23 Pentru început, se impune să se constate că, în conformitate cu articolul 32 din Regulamentul nr. 44/2001, noțiunea „hotărâre" acoperă „orice" hotărâre pronunțată de o instanță a unui stat membru, fără a se face nicio distincție în funcție de conținutul hotărârii în cauză, ceea ce implică, în principiu, faptul că această noțiune cuprinde de asemenea o hotărâre prin care instanța unui stat membru își declină competența în temeiul unei clauze atributive de competență.

24 În fond, Curtea a apreciat deja că articolul 25 din Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32), a cărui interpretare dată de Curte este valabilă, în principiu, și în ceea ce privește dispoziția corespunzătoare din Regulamentul nr. 44/2001 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 octombrie 2011, Realchemie Nederland, C-406/09, Rep., p. I-9773, punctul 38), și anume articolul 32 din acest regulament, nu se limitează la hotărârile prin care se pune capăt în tot sau în parte litigiului, ci vizează de asemenea hotărârile interlocutorii sau pe cele prin care se dispun măsuri provizorii sau asigurătorii (Hotărârea din 14 octombrie 2004, Mærsk Olie & Gas, C-39/02, Rec., p. I-9657, punctul 46).

25 În plus, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, dispozițiile Regulamentului nr. 44/2001 trebuie interpretate în mod autonom, prin referire la sistemul și la obiectivele acestuia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 iulie 2006, Reisch Montage, C-103/05, Rec., p. I-6827, punctul 29, Hotărârea din 23 aprilie 2009, Draka NK Cables și alții, C-167/08, Rep., p. I-3477, punctul 19, și Hotărârea din 16 iulie 2009, Zuid-Chemie, C-189/08, Rep., p. I-6917, punctul 17).

26 Or, unul dintre obiectivele Regulamentului nr. 44/2001, astfel cum rezultă din considerentul (2) al acestuia, este „simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor de către statele membre" legate prin acest regulament, ceea ce pledează de asemenea în favoarea unei interpretări a noțiunii „hotărâre" care să nu țină seama de calificarea unui act adoptat de o instanță națională potrivit dreptului unui stat membru, indiferent dacă este vorba de cel al statului membru de origine sau de cel al statului membru solicitat. Astfel, o interpretare a acestei noțiuni întemeiată pe particularitățile fiecărui drept național ar constitui un obstacol important în calea realizării acestui obiectiv.

27 Pe de altă parte, considerentul (6) al Regulamentului nr. 44/2001 se referă la „obiectivul liberei circulații a hotărârilor în materie civilă și comercială". Un astfel de obiectiv este de natură să confirme necesitatea unei interpretări a noțiunii „hotărâre" în sensul articolului 32 din Regulamentul nr. 44/2001 care include hotărârile prin care o instanță a unui stat membru își declină competența în temeiul unei clauze atributive de competență. Astfel, nerecunoașterea unor astfel de hotărâri ar putea aduce atingere în mod grav liberei circulații a hotărârilor judecătorești.

28 În legătură cu sistemul instituit prin Regulamentul nr. 44/2001, considerentele (16) și (17) ale acestuia subliniază importanța principiului încrederii reciproce între instanțele statelor membre în ceea ce privește recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești, ceea ce presupune de asemenea ca noțiunea menționată să nu fie interpretată în mod restrictiv în scopul de a evita în special diferende în legătură cu existența unei „hotărâri”.

29 Astfel, s-ar aduce atingere acestei încrederi reciproce dacă o instanță a unui stat membru ar putea refuza să recunoască o hotărâre prin care o instanță dintr-un alt stat membru și-a declinat competența în temeiul unei clauze atributive de competență. A admite ca o instanță dintr-un stat membru să poată refuza recunoașterea unei astfel de hotărâri ar fi în contradicție cu sistemul instituit prin Regulamentul nr. 44/2001, întrucât un astfel de refuz ar fi susceptibil să compromită funcționarea eficientă a normelor enunțate în capitolul II din acest regulament, referitoare la repartizarea competenței între instanțele statelor membre.

30 După cum a arătat avocatul general la punctele 49 și 50 din concluzii, dispozițiile articolelor 33-35 din Regulamentul nr. 44/2001 se opun de asemenea unei interpretări restrictive a noțiunii „hotărâre” în sensul articolului 32 din acesta. Astfel, articolul 33 enunță principiul potrivit căruia hotărârile trebuie să fie recunoscute, în timp ce articolele 34 și 35 prevăd excepții de la acest principiu, care trebuie, așadar, să fie interpretate în mod strict. De altfel, potrivit articolului 35 alineatul (3), competența instanței din statul membru de origine nu poate fi revizuită, iar criteriul ordinii publice nu poate fi aplicat normelor în materie de competență.

31 Este necesar să se arate că o interpretare restrictivă a noțiunii de hotărâre ar avea drept consecință crearea unei categorii de acte adoptate de instanțe, care nu ar figura printre excepțiile enumerate limitativ la articolele 34 și 35 din Regulamentul nr. 44/2001, care nu ar putea fi calificate drept „hotărâri” în sensul articolului 32 menționat și pe care instanțele celorlalte state membre nu ar fi, așadar, ținute să le recunoască. Trebuie să se constate că existența unei astfel de categorii de acte, care cuprinde, printre altele, cele prin care o instanță a unui alt stat membru și-ar declina competența în temeiul unei clauze atributive de competență, ar fi incompatibilă cu sistemul instituit la articolele 33-35 din Regulamentul nr. 44/2001, care favorizează recunoașterea fără obstacole a hotărârilor judecătorești și exclude controlul competenței instanțelor statului membru de origine de către cele ale statului membru solicitat.

32 Ținând seama de ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la prima și la a doua întrebare că articolul 32 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că vizează de asemenea o hotărâre prin care instanța unui stat membru își declină competența în temeiul unei clauze atributive de competență, independent de calificarea unei astfel de hotărâri potrivit dreptului unui alt stat membru.

Cu privire la a treia întrebare

33 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolele 32 și 33 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretate în sensul că instanța în fața căreia se invocă recunoașterea unei hotărâri prin care instanța unui alt stat membru și-a declinat competența în temeiul unei clauze atributive de competență este ținută de constatarea referitoare la validitatea acestei clauze, care figurează în motivarea unei hotărâri rămase definitivă prin care acțiunea este declarată inadmisibilă.

34 Astfel cum a amintit Curtea, citând raportul privind Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, elaborat de domnul Jenard (JO 1979, C 59, p. 1), recunoașterea trebuie „să aibă drept efect să atribuie hotărârilor autoritatea și eficacitatea de care se bucură în statul în care au fost pronunțate” (Hotărârea Hoffmann, citată anterior, punctul 10). În consecință, o hotărâre străină recunoscută în temeiul articolului 33 din

Regulamentul nr. 44/2001 trebuie să producă, în principiu, în statul membru solicitat aceleași efecte precum cele pe care le are în statul de origine (a se vedea în acest sens Hotărârea Hoffmann, citată anterior, punctul 11).

35 În plus, așa cum s-a amintit la punctul 28 din prezenta hotărâre, principiul încrederii reciproce între instanțe stă la baza sistemului instituit de Regulamentul nr. 44/2001. Astfel, după cum a arătat avocatul general la punctul 73 din concluzii, un grad ridicat de încredere reciprocă se impune cu atât mai mult în cazul în care instanțele statelor membre sunt chemate să aplice norme comune în materie de competență. În această măsură, normele respective, precum și cele referitoare la recunoașterea și la executarea hotărârilor judecătorești, care sunt cuprinse în acest regulament, nu constituie ansambluri distincte și autonome, ci sunt strâns legate (Hotărârea din 21 iunie 2012, Wolf Naturprodukte, C-514/10, punctul 25). O astfel de legătură este cea care, pe de o parte, justifică mecanismul simplificat al recunoașterii și al executării, prevăzut la articolul 33 alineatul (1) din regulamentul menționat, potrivit căruia o hotărâre pronunțată într-un stat membru este, în principiu, recunoscută în celelalte state membre, și care, pe de altă parte, potrivit articolului 35 alineatul (3) din același regulament, implică lipsa unei revizuiri a competenței instanțelor statului membru de origine (a se vedea Avizul 1/03 din 7 februarie 2006, Rec., p. I-1145, punctul 163).

36 Desigur, în cauza principală, articolul 23 din Regulamentul nr. 44/2001, referitor la prorogările convenționale de competență, nu se poate aplica de vreme ce clauza atributivă de competență în discuție atribuie competența instanțelor din Republica Islanda care nu este un stat membru. Cu toate acestea, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 76 din concluzii, Convenția de la Lugano, la care este parte Republica Islanda, cuprinde la articolul 23 o dispoziție echivalentă celei a articolului 23 din acest regulament. În măsura în care o instanță a statului membru de origine a constatat validitatea unei astfel de clauze atributive de competență, în cadrul examinării propriei sale competențe, ar fi, așadar, contrar principiului încrederii reciproce în administrarea justiției la nivelul Uniunii Europene ca o instanță a statului membru solicitat să examineze din nou aceeași chestiune de validitate.

37 Pe de altă parte, rezultă din articolul 36 din Regulamentul nr. 44/2001 că hotărârea instanței statului membru de origine nu poate face „în nicio situație obiectul unei revizuiri pe fond”, în conformitate cu principiul încrederii reciproce menționat. Astfel, potrivit raportului elaborat de domnul Jenard (p. 46), „[l]ipsa revizuirii pe fond implică o încredere deplină în instanța statului de origine; această încredere privind temeinicia hotărârii trebuie să privească, în mod normal, și aplicarea normelor [armonizate] în materie de competență de către instanța respectivă”.

38 A admite ca instanța statului membru solicitat să poată considera drept nulă clauza atributivă de competență pe care instanța statului membru de origine a recunoscut-o ca valabilă ar fi în contradicție cu această interdicție a revizuirii hotărârii pe fond, în special în împrejurări în care această din urmă instanță ar fi putut aprecia că era competentă în lipsa acestei clauze. Astfel, în cea din urmă ipoteză, o asemenea constatare din partea instanței statului membru solicitat ar repune în discuție nu numai concluzia intermediară a instanței statului membru de origine cu privire la validitatea clauzei atributive de competență, ci și hotărârea ca atare a acestei instanțe de înlăturare a propriei competențe.

39 Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 82 din concluzii, excluderea verificării competenței instanței statului membru de origine implică în mod corelativ o restricție în raport cu instanța statului membru solicitat în ceea ce privește posibilitatea de a-și verifica propria competență, în măsura în care aceasta din urmă este ținută de ceea ce a fost decis de instanța statului membru de origine. Cerința uniformității în aplicarea dreptului Uniunii impune ca întinderea precisă a acestei restricții să fie definită mai degrabă la nivelul Uniunii decât să depindă de diferitele norme naționale referitoare la autoritatea de lucru judecat.

40 Or, noțiunea de autoritate de lucru judecat în dreptul Uniunii nu se referă numai la dispozitivul hotărârii judecătorești în cauză, ci se extinde și la motivarea acesteia, care constituie suportul necesar al dispozitivului său și, din această cauză, nu poate fi disociată de acesta din urmă [a se vedea în special Hotărârea din 1 iunie 2006, P & O European Ferries (Vizcaya) și Diputación Foral de Vizcaya/Comisia, C-442/03 P și C-71/03 P, Rec., p. I-4845, punctul 44, și Hotărârea din 19 aprilie 2012, Artegodan/Comisia, C-221/10 P, punctul 87]. Ținând seama de faptul, menționat la punctul 35 din prezenta hotărâre, că sursa normelor comune de competență aplicate de instanțele statelor membre se regăsește în dreptul Uniunii, mai precis în Regulamentul nr. 44/2001, și de cerința uniformității amintită la punctul 39 din aceeași hotărâre, noțiunea de autoritate de lucru judecat a dreptului Uniunii este relevantă pentru a determina efectele pe care le produce o hotărâre prin care instanța unui stat membru și-a declinat competența în temeiul unei clauze atributive de competență.

41 Astfel, o hotărâre prin care instanța unui stat membru și-a declinat competența în temeiul unei clauze atributive de competență, pentru motivul că această clauză este validă, leagă instanțele celorlalte state membre atât în ceea ce privește hotărârea de constatare a necompetenței a acestei instanțe, cuprinsă în dispozitivul hotărârii sale, cât și în ceea ce privește constatarea referitoare la validitatea acestei clauze, cuprinsă în motivarea hotărârii respective, care constituie suportul necesar al acestui dispozitiv.

42 Pe de altă parte, această soluție nu este repusă în discuție de argumentația invocată de Republica Federală Germania, în special în temeiul punctului 66 din Hotărârea din 28 aprilie 2009, Apostolides (C-420/07, Rep., p. I-3571), potrivit căruia nu există niciun motiv pentru a acorda unei hotărâri, cu ocazia executării, drepturi pe care nu le are în dreptul național al statelor membre în cauză. Astfel, recunoașterea hotărârilor instanțelor statelor membre care își declină competența potrivit Regulamentului nr. 44/2001, care sunt adoptate, după cum s-a arătat la punctul 35 din prezenta hotărâre, în temeiul unor norme comune de competență prevăzute de dreptul Uniunii, se supune unui regim propriu, astfel cum este descris la punctele 39-41 din această hotărâre.

43 Din tot ceea ce precedă rezultă că trebuie să se răspundă la a treia întrebare că articolele 32 și 33 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretate în sensul că instanța în fața căreia se invocă recunoașterea unei hotărâri prin care instanța unui alt stat membru și-a declinat competența în temeiul unei clauze atributive de competență este legată de constatarea referitoare la validitatea acestei clauze, care figurează în motivarea unei hotărâri rămase definitivă prin care acțiunea este declarată inadmisibilă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

44 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

1) Articolul 32 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că vizează de asemenea o hotărâre prin care instanța unui stat membru își declină competența în temeiul unei clauze atributive de competență, independent de calificarea unei astfel de hotărâri potrivit dreptului unui alt stat membru.

2) Articolele 32 și 33 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretate în sensul că instanța în fața căreia se invocă recunoașterea unei hotărâri prin care instanța unui alt stat membru și-a declinat competența în temeiul unei clauze atributive de competență este legată de constatarea referitoare la validitatea acestei clauze, care figurează în motivarea unei hotărâri rămase definitivă prin care acțiunea este declarată inadmisibilă.

Semnături